

Za »pozůstalou« poškozeného pokládá se vdova, děti manželské a legitimované, pak děti nemanželské, jakož i ti, u nichž bylo zjištěno, že poškozený měl povinnost o ně se starati.

Byla-li poškozena manželka, pokládá se za »pozůstalého« její manžel, pakli poškozená živila rodinu buď úplně neb částečně z toho důvodu, že manžel její výdělkem schopen nebyl.

Naproti tomu nepřiznával návrh zákona náhradu tomu, kdo při vzniku nároku provinil se tím, že »spolupůsobil«.

Mimo to vyloučena je při určení nároku intervence soudu.

Zákonodárce, jak píše Berl. Tagblatt, vychází při tom ze stanoviska, že výše náhrady meze své míti má ve velmi napjatém stavu finančním německé říše.

K tomu přihlížeti nutí co nejvíce ta zvláštnost, že jedná se o opatření, které již dříve, než bylo uzákoněno vyžadovalo značné oběti, pak že výše těchto dalších obětí, čili náhrad ani přehlednouti se nedala, kdyby nepokoje po delší dobu trvaly a se i opakovaly.

Proto omezuje návrh zákona tohoto rozsah náhrady a stanoví, aby se hradila škoda jen tehda, byl-li někdo na své osobě poškozen, aneb povstala-li škoda na jmění movitém, neb nemovitém.

Tím se stalo, že zásadně vyloučena byla náhrada škody, která povstala živnostníkům aneb podnikatelům na příklad tím, že Tito zaplatiti musili mzdu dělníkům po trvání stávky, aneb dělníkům proto, že při nepokojích nebyla jim zaplácena mzda.

Vedle hořejšího návrhu má při rozhodování o náhradě škody bráti se patřičný zřetel ku hospodářské síle poškozeného.

Osobám právníckým poskytnutí náhrady se upírá, a to z toho důvodu, že bere se ohled na neutěšené finanční poměry Německé říše, což vysvětluje dotýčný list takto:

Dejme tomu, že při provedených násilnostech poškozena byla sácha, následkem kteréhož poškození byla by nucena společnost vypláceti menší dividendu.

Tu prý nedalo by se ospravedlniti, aby státní pokladna celou škodu hradila, a to proto, že táž beztak je přetížena platy, a že výplatou menší dividendy existence hospodářská akcionářů ohrožena nebude.

Proti návrhu tomuto ozvaly se četné hlasy, které tvrdily, že podmínka náhrady: byla-li existence poškozeného nebezpečně poškozena, znamená to asi tolik: Bohatým nedostane se vůbec žádné náhrady škody, ti pak, kteří ani z daleka za bohaté počítati nelze, nedostanou též ničeho, když povstání učinilo z nich žebráky.

Dále vytýkalo se zákonu tomuto, že znění jeho je takového druhu, že mimovolně ku plnění povzbuzuje a to z této příčiny:

Bohaté má stát právo zatížití daní do té míry, pokud k tomu hospodářsky jsou schopnými, při čemž musí si státní správa uvědomiti, že stát všechny občany stejně chrániti povinen jest.

Stát, který v jednotlivém případě ochrany poskytnouti nemohi, aneb ochrany poskytnouti opomenul, má prý povinnost, aby vadu tuto nezapíral a se nezdráhal povstalou škodu náhraditi.

Představme si, jak to v době nepokojů vypadá; není možno, aby každému, kdo cítí se ohroženým, poslala se do domu vojenská neb policejní stráž.

Nejvíce volají o pomoc ti hrdinové, kteří když to u souseda zle vypadá, zakryjí si oči, aby neviděli, jednajíce po způsobu známého ptáka.

Veliké nároky na náhradu dále činí při takových příležitostech ti, kteří synům svým dovolují, aby navštěvovali klubovní herny, avšak nechtějí dovoliti, aby synové jich uvázali se v povinnost konati občanskou stráž.

Při vypuknutí nepokojů vidíme, že když je nejhůře, že nechá se dle okolností na jednom místě hořeti, a že ochranná četa zasáhne tam, kde toho nejvíce třeba. Při tom řekne se: Nechť to vezme čas; sílu, kterou vládneme nesmíme na maličkostech drobiti.

Z toho uvážení je viděti, že při různých násilnostech možno není, všude a v čas pomoci poskytnouti, a proto nemá poškozený nechán býti, aby bezprávně trpěl.

Toto ustanovení odporuje tudíž zásadám právního státu, který v ústavní listině má psáno, že vlastnictví státem se zaručuje.

Dále obrací se kritika též proti ustanovení, že náhrady škody nedostane se tomu, kdo vinou svou při povstání škody

spolupůsobil, — a tázati se dlužno, co značí vlastně spoluvinné spolupůsobení při povstání škody?

To objasní následující úvaha: Při povstání plnění spojí se několik odvážných mužů a když seznají, že síla jejich rovná se asi těm, kdo tu loupiti a pleniti hodlají, postaví se na ulici s obuškem v ruce, zbraně své použijí a jednájí klid, aniž by telefonicky pomoci pokoje se domáhali.

Nemá ten, kdo udatně na odpor se postavil, klid zjednal, avšak při tom poražen byl žádného nároku na náhradu škody? Mnohého udatného muže odstraší toto ustanovení zákona, když vidí, že stát své ručení závislým činí na příliš mnoho okolnostech.

Nesrovnalost je viditelnou zde dále, když se uváží, že stát při neštěstí na dráze, na kterém stát sám viny nemá, poskytuje úplnou náhradu, že naopak týž stát povinnost svou ku občanskému značně omezuje, když při násilnostech, povstáním vyvolaných, při tom těžké poškození na těle, neb životě povstane.

Že konečně rozhodnutí o náhradě není přenecháno soudům, nad tím se vším právem pozastaviti dlužno. —

Ačkoliž zákon tento o náhradě škod jednotlivým občanům z násilných jednání povstalých vykazuje značné a vším právem mu vytknuté vady, dlužno uznati, že jest lépe, když o těchto výjimečných případech stává zákon nebo ustanovení, než aby ho vůbec nebylo, na druhé straně jest se nadíti, že časem uklidní se občanstvo všech válek světovou pobouřených států, což jistě se stane, jakmile dostaví se láska ku práci a přičinění, která ve všech státech Evropy je nutnou k tomu, aby dřívější klid a mír občanstvu se dostavil.

V Přibyslavi, dne 27. listopadu 1920. Z i k m u n d.

Rozhodnutí nejvyššího soudu.

Podmínky k povolení separace pozůstalostního jmění dle § 812. obč. zák.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 20. dubna 1920 R I 226/20).

Pozůstalostní soud zamítl návrh věřitele pozůstalostního na oddělení pozůstalostního jmění od jmění dědicova, poněvadž celá pozůstalost, pozůstávající po provedeném prodeji nemovitostí tojiko v cenných papírech, jest uložena u banky a tak fakticky od jmění dědicova oddělena, takže zvláštního opatření dle § 812. obč. z. ani není potřeba, když tak jest pod dozorem soudu.

Rekursní soud (kraj. soud Plzeň) zrušil usnesení to a nařídil, aby provedeny byly důkazy nabídnuté k osvědčení pohledávky přihlášené a teprve znovu rozhodnuto.

Nejvyšší soud dovolacímu rekursu nevyhověl.

Důvody: Stěžovatelé připouštějí, že dle § 812. obč. z. stačí subjektivní obava věřitele pozůstalostního, že by jeho pohledávka přišla v nebezpečství, kdyby se pozůstalost smísila s jméním dědicovým. Není tudíž třeba důkazu neb osvědčení, že pohledávka jest objektivně ohrožena nebo že obava jest důvodná, a postačuje k odůvodnění návrhu na oddělení kromě osvědčení pohledávky pouhé motivované tvrzení obavy. Když tomu tak jest, nezáleží na tom, že a proč navrhovatel dříve nepřihlásil své pohledávání 35711 K, aniž dědice upomínal o zaplacení a z jakého důvodu právě nyní se domáhá oddělení jmění pozůstalostního od jmění dědiců. Jen tehdy mohla by, — po osvědčení pohledávky — jeho žádost za oddělení býti zamítnuta, kdyby dle daných okolností jakékoli ohrožení pohledávky na dobro bylo vyloučeno. To stěžovatel ovšem tvrdí, poukazuje k tomu, že movité jmění pozůstalostní, pozůstávající v cenných papírech v nominální hodnotě 175.000 K uloženo jest u banky Z. Avšak tím není nikterak prokázána nemožnost ohrožení pohledávky navrhovatelovy. Vždyť bylo dědici usnesením soudu pozůstalostního ze dne 4. února 1919 povoleno podle § 810. obč. z. spravování a požívání pozůstalosti, čímž nabytí též práva, volně nakládati s užitky složených cenných papírů, věřiteli však nelze brániti v tom, aby si zabezpečil také těchto užitků jako fondu pro své uspokojení, čehož právě má býti dosaženo opatřením po rozumu § 812. obč. z. K tomu nehlédíc byla se svolením pozůstalostního soudu vydána dědici část 6215 K kmenového jmění pozůstalosti, ano usnesením ze dne 15. září 1919 dáno soudní svolení, aby jako úvěr na uložené cenné papíry vybrána byla částka 20.000 K u banky Z. Není pak nikterak vyloučena mož-

nost, že před odevzdáním pozůstalosti vydány budou dědici, byť i se svolením soudu pozůstalostního, další částky kmenového jmění pozůstalostního, po případě i veškeré cenné papíry u jmenované banky uložené, nebude-li k zajištění pohledávky Xovy učiněno přiměřené opatření, zvláště když soud pozůstalostní není povinen, aby se o zabezpečení osob, jimž přísluší nárok na pozůstalost, staral větší měrou, než zákonem jest předepsáno nebo jimi samými žádáno. S tohoto hlediska bylo by přípustiti oddělení jmění pozůstalostního ve smyslu § 812. obč. z. i tehdy, kdyby již u soudu bylo složeno.

Vzhledem k tomu, co vyloženo, jakož i k tomu, že ze spisů nikterak nevysvítá a stěžovateli ani tvrzeno není, že by jejich vlastní jmění poskytovalo naprostě jistoty pro pohledávku 35.711 K, nelze tvrditi, že i bez žádané separace jakékoli nebezpečí pro pohledávku navrhovatelovu bylo vyloučeno a návrh byl nadobro bezdůvodným. Neprávem tedy soud stolice prvě zamítl žádané opatření s poukazem na to, že pozůstalostní jmění jest fakticky od jmění dědicova odděleno, když právo věřiteli v § 812. obč. z. propůjčené, pouhým faktickým oddělením není vyčerpáno. Usnesení soudu rekursního, jenž zrušiv usnesení první, nařídil provéstí nabídnuté důkazy k osvědčení přihlášené pohledávky a po té nově o návrhu na separaci rozhodnouti, jest odůvodněno, takže dovolacímu rekursu dědicem podanému nebylo lze přiznati úspěchu.

Dr. Kasper.

Právní povaha úpisu válečné půjčky, spojeného s uzavřením smlouvy pojišťovací a lombardem upsaných poukázek válečné půjčky. (Rozhodnutí nevyššího soudu ze dne 11. května 1920 R I 178/20).

Žalovaný B upsal u spořitelny A, prostřednictvím záložny okresní 200.000 K na VIII. válečnou půjčku s tím ujednáním, že ku krytí této dá spořitelně mimo pokladniční poukázky VIII. válečné půjčky, jež právě upsal, dalších 20.000 K starší válečné půjčky a pojišťku na dožití ve výši 20.000 K dle současně u pojišťovací společnosti »Fönix« uzavřené smlouvy pojišťovací, při čemž spořitelna zavázala se, požadovati od něho z příjateého lombardu do 1. června 1922 jen 5% úroky a odtud dále až do 1. března 1924, ku kterému dni měla proň poukázky VIII. válečné půjčky vypověděti a z výtěžku jich se zaplatiti, tolik, kolik na ten čas žádati bude rakousko-uherská banka z lombardu válečných půjček, takže by spořitelna dle toho ze zpeněžených kuponů starší válečné půjčky a nově upsaných poukázek osmí válečné půjčky nejen platila premie z pojišťky, ale i svůj úrokový požadavek vyrovnávala a žalovaný po honorování upsaných pokladničních poukázek ničeho nedoplácel. Takto smluvený úpis stal se před státním převratem v červenci 1918. Když pak po státním převratu v listopadu 1918 zaslala žalovanému spořitelna list depositní z 31. července 1918, vyškrtl z něho žalovaný závazek osobního ručení veškerým svým jměním, stvrzuje v něm jen záplátku 190.083 K 33 h a shora uvedené podmínky úrokování a krytí.

Poněvadž žalovaný odíral spořitelně, která příkaz jím jí daný splnila, uznati osobní svůj závazek, podala tato naň 27. února 1919 žalobu zjišťovací, v níž domáhá se soudního výroku, že oproti ní žalovaný z úpisu VIII. válečné půjčky ze dne 19. července 1918 na 200.000 K znějícího ručí jí za lombardní záplátku v obnosu 190.083 K 33 h, osobně veškerým svým jměním.

Žalovaný mimo formální námitku nepřipustnosti zjišťovací žaloby, jež pro svou bezvýznamnost se zde pomíjí, namítal věcně, že smlouva pro nedostatek shodlé vůle stran jest neplatná a že také obě strany předpokládaly jen omezené ručení na danou zástavu, jelikož bylo přislíbováno a žalovaným také za takového předpokladu jen přijato, že ničeho dopláceti nebude.

Všechny stolice uznaly podle prosby žalobní důvody soudu prvého (kr. soud Litoměřice):

Podle výpovědi svědka R. a svědka D., s nimiž žalovaný ohledně úpisu válečné půjčky sporné jednal, zjištěno, že R. žalovanému dle prospektu a zjednaných k němu informací výnosnost úpisu válečné půjčky právě vyložené (osmí) vyložil a jemu doporučil, aby zmíněnou válečnou půjčku ve spojení s životním pojištěním upsal, při čemž ze jemu i svědku D., který mu upisovací listinu k vyplnění předložil, žalovaný dne 19. července 1918 řekl, že je o věci dobře poučen z přednášky, kterou nedávno slyšel, že pokládá věc rozhodně za dobrou, neboť ztratí-li válečná půjčka cenu, ztratí cenu také všechny

ostatní věci, načež ze mu svědek D. výslovně prohlásil, když se žalovaný rozhodl upsat na půjčku válečnou právě vyloženo 200.000 K, »Upisujete 200.000 K válečné půjčky, a dáte do depa jako krytí mimo upsané pokladniční poukázky ještě 20.000 K staré válečné půjčky a životní pojišťku na 20.000 K rovněž ve válečné půjčce splatných, z výtěžků úrokových zaplatí se nejen úrok lombardní ale i dospívající premie z pojišťky na život, ba zbyde snad ještě něco i na amortisaci. Na to teprv že žalovaný formulář upisovací listiny sám vyplnil, výši úroků z lombardu připsal a s podmínkami úpisu souhlas výslovně projevil, listinu podepsal. O osobním ručení nebylo při tomto jednání sice řeči, avšak že také nebylo řečeno, že žalovaný vůbec žádného rizika nepřijímá, nýbrž řekl se jen, že mimo deponované hodnoty nebude třeba připláceti, jelikož i premie z pojišťky budou kryty.

Z tohoto zjištění plyne, že žalovaný neuzavřel jediné smlouvu o pojištění, nýbrž že upsal i na osmou válečnou půjčku 200.000 K, že obě to bylo předmětem smlouvy, zvláště že jím byl i úpis válečné půjčky, která měla tvořiti fond, z něhož placeny budou premie. Věděl tedy žalovaný zcela dobře, že uzavírá se spojitelnou na opatření válečné půjčky záplátku ve výši 190.083 K 33 h, jak to z výkladu, jež dobře pochopil, vyplývalo a proto také v listu depositním jemu dodatně k podpisu zasláném záplátku ve zmíněné výši potvrdil, jen osobní ručení vyškrtl. O nějakém nedostatku souhlasné vůle nemůže tu býti tedy řeči. Žalobkyně nabídku žalovaného, jak byla v upisovací listině obsažena, přijala a opatřivši dále úpis, přijala cenné papíry v zástavu. Žádný omyl na straně žalovaného se také nesběhl, neboť že by R. a D., u nichž úpis se stal, byli žalovaného ujišťovali o tom, že osobně neručí, nýbrž že ručení jen na papíry dané zástavy bude omezeno, nebylo zjištěno.

Druhá stolice (vrch. zemský soud v Praze) rozsudek první potvrdila.

Dovolání zůstalo bez úspěchu. Důvody: Nemůže býti žádně pochybnosti, že žalovaný se žalující firmou, upisuje její prostřednictvím 200.000 K na 8. válečnou půjčku, uzavřel zároveň smlouvu o záplátku ve výši 190.083 K 33 h na opatření úpisů této válečné půjčky do naznačené výše potřebné, při čemž současně dal jí za tuto záplátku, z které směla dle přesné určité úmluvy žalobkyně do 1. června 1922 jen 5% úroky a odtud do 1. března 1924, ku kterému dni měly se poukázky 8. válečné půjčky vypověděti a z výtěžku jich uzavřená záplátka zaplatiti, tolik na úrocích od něho požadovati, kolik v ten čas žádati bude rakousko-uherská banka z lombardu válečných půjček, do zástavy dluhopisy starších válečných půjček za 20.000 K, dále pojišťku současně uzavřenou na 20.000 K, splatných pojišťovnou Fönix při dožití rovněž ve válečných půjčkách a konečně ony z uzavřené právě záplátky opatřené poukázky osmí válečné půjčky.

Vždyt jeho přihláška k úpisu ze dne 19. července 1918, za pravou uznaná, kterou žalobkyně přijala a doznaně vyřídila, jiného výkladu nedopouští, jak již zcela správně odvolací soud vyvodil. O osobním ručení dlužníka záplátku uzavírajícího, nemůže s ohledem na ustanovení § 983. obč. z. býti pochybnosti. Ze dlužník, uzavíraje tuto úmluvu, počítal s tím, že až dospěje čas, kdy bude záplátku vyrovnati z vyplacených pokladničních poukázek osmí válečné půjčky, které dle poukazu jeho o návrhu smlouvy daného bylo dne 1. září 1923 k 1. března 1924 vypověděti, nebude sám hotově ničeho dopláceti, nýbrž že tyto poukázky plně budou honorovány a že z výtěžku takto získaného záplátka se doplatí a on mimo uvolněné zástavy ještě snad dobere, bylo toliko motivem, proč smlouvu uzavřel. Tento motiv musí ale vedle § 901. obč. z. zůstatí na smlouvu beze vlivu, když výslovně nebylo ujednáno, že se osobní závazek vylučuje a žalobkyně, kteráž mu valutu záplátky vyplatila tím, že opatřila proň a podržela k jeho poukazu hned v zástavě ruční za poskytnutou záplátku poukázky osmí válečné půjčky ve výši 200.000 K, na tuto a další zástavy současně dané má zůstatí omezena: Marně popírá žalovaný úmysl uzavřítí záplátku a poukazuje na to, že v depositním listu vyloučil osobní ručení. Smlouva byla přece uzavřena přijetím jeho nabídky z 19. července 1918, kdy o státním převratu nebylo ani tušení. Ze po nastalé změně ve státoprávních poměrech, až v listopadu 1918, jak doznal výslovně, odepřel osobní ručení, nemůže přivoditi změnu původní smlouvy, poněvadž od ní jednostranně ustoupiti nemohl a z projevu toho také nikterak usuzovati se nedá, že by tento úmysl